

Uitgeverij Blink over schrijfvaardigheid

“Bij schrijven komt alles samen”

Leerlingen aan het schrijven krijgen doe je door hen er weer plezier in te laten ervaren. Tijd maken, klein beginnen, samen onderwerpen tackelen, mogen nadenken over de wereld en over jezelf.. het hoort er allemaal bij. We spraken met Erika Welgraven en Joanne van der Boom, beiden uitgever bij leermiddelenontwikkelaar Blink en gespecialiseerd in taalonderwijs.

Tekst redactie

Schrijven is een onderdeel dat een stevige plek verdient binnen het curriculum Nederlands in het voortgezet onderwijs, vinden Joanne en Erika. Maar het valt niet mee om die plek te claimen. Veel aandacht gaat uit naar leesvaardigheid. In tegenstelling tot schrijven, is lezen namelijk onderdeel van de leerlingvolgsystemen, van het centrale eindexamen en van internationale peilingen en onderzoeken. Schrijven is dat niet of nauwelijks, schrijven is veel lastiger (snel) te toetsen en schrijven wordt ervaren als arbeidsintensief, zowel voor docenten als voor leerlingen. De ruimte en rust die het werken aan schrijfvaardigheid nodig heeft, is moeilijk te vinden in scholen waar elk uur maar één keer uitgegeven kan worden. Een goede taalvaardigheid betekent op dit moment vooral een goede leesvaardigheid. Erika en Joanne vinden dat jammer, want schrijven is een onderdeel binnen het vak Nederlands waarin zoveel samenkomt. Reden

temeer om voor dit vaardigheidsonderdeel een aanbod voor scholen te ontwikkelen, dat leraren houvast geeft, en waarmee je stap voor stap met leerlingen aan de slag kunt en hun kunt laten zien dat het schrijven steeds beter lukt.

Schrijflijn

Joanne: “We beginnen met schrijven vanuit de eigen ervaring van de leerling. Dat ligt dichtbij, daar is al (een beetje) over nagedacht. Dat vergemakkelijkt het opschrijven. De volgende stap is schrijven over een onderwerp dat ze zelf mogen kiezen: iets wat dicht bij hen staat maar waarover ze wel iets moeten opzoeken of waarover ze met een andere leerling in gesprek gaan. Daarna maken we de overstap naar schrijven met een specifiek doel. Het onderwerp mag onveranderd dicht bij de leerling blijven, maar de tekst moet nu wel een intentie gaan bevatten, bijvoorbeeld om te overtuigen. Zo bouwen we het schrijven telkens een stukje

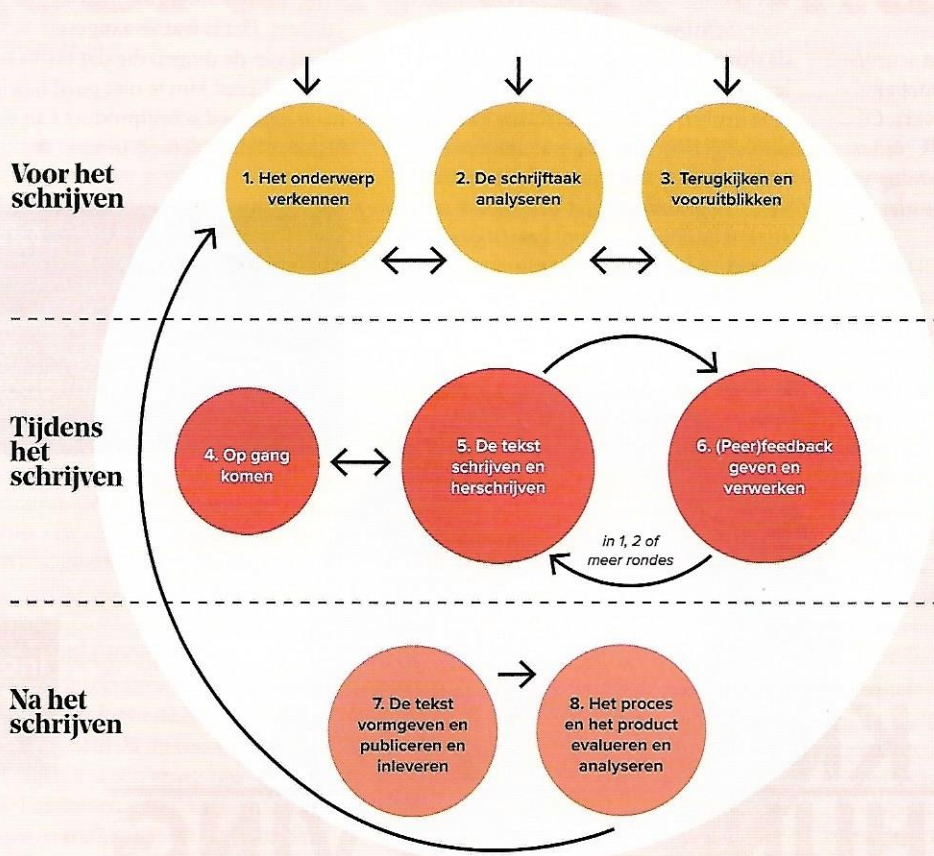
uit. We maken uiteindelijk de overstap naar creatief schrijven, wat een heel open karakter heeft, maar ook naar het zakelijk schrijven over onderwerpen waarvoor je wat onderzoek moet doen en waarop je dieper moet ingaan.”

Referentieniveaus

Om te komen tot een goede methode voor schrijfvaardigheid blijken de referentieniveaus Schrijven een heel bruikbare bron. Joanne: “Wat daarin staat, sluit goed aan bij wat vanuit de wetenschap belangrijk gevonden wordt als het gaat om schrijfvaardigheid en ook wat onze gebruikers – leraren én leerlingen – graag terug willen zien in het schrijfonderwijs. Dat in tegenstelling tot leesvaardigheid, waarbij we ons vaak in allerlei bochten moeten wringen om iets aan te bieden zodat leerlingen tijdens de toetsen niet voor verrassingen komen te staan (terwijl we dan heimelijk betwijfelen of een leerling daar beter van

De Schrijfcirkel

Schrijven is een (cyclisch) proces. Om dat proces goed te begeleiden hebben wij deze praktische tool ontwikkeld. Bedoeld om leerlingen in het vmbo en havo/vwo te laten ontdekken wat een tekst een goede tekst maakt. Zodat ze betere teksten gaan schrijven. Deze tool bevat tips en werkvormen om tijdens de hele cyclus het schrijfproces op gang te brengen en te houden.

Kijk voor een uitgebreide beschrijving op:

Blink
Nederlands

Blink

leert lezen.) Er is meer vrijheid bij schrijven. Maar dan is een goede schrijflijn als kapstok geen luxe.”

Vorming

Schrijven begint bij denken. Erika: “Schrijven helpt een leerling zijn eigen gedachten helder te maken. We werken daarom veel met denkvragen, met samen brainstormen, met feedback geven aan elkaar. De leerling moet een beetje uit z’n

schulp komen. Zo leert hij stapsgewijs wie hij zelf is, wat hij vindt, wat anderen vinden, en hoe hij daar kritisch over kan nadenken. Dat alles gaat samen met de ontwikkeling van de taal, van z’n mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid. Hij leert wat hij kan bereiken met taal, maar ontwikkelt ook het besef wat taal allemaal kan doen. Pijn bijvoorbeeld, door een slecht overdachte comment op de sociale media.”

Waarover je ook gaat schrijven of met welk doel ook, het gaat altijd over iets dat te maken heeft met de wereld waarin je leeft. Joanne: “Leerlingen hebben daar vaak al ideeën over. Die moeten ze ontdekken, en ze moeten verder gevoed worden, bijvoorbeeld door over de onderwerpen samen te praten, door te lezen, er zijn zoveel mogelijkheden. Uiteindelijk moeten zij die informatie gaan samenbrengen, ordenen, bedenken wat

EXTRA / Blijven schrijven

ze op papier gaan zetten, een rode draad weven. Dat kan in verschillende stappen, zoals we dat in de Schrijfcirkel ook operationaliseren. Terugkijken hoort er ook bij: wat heb ik nou eigenlijk geschreven, wat ging goed en wat kan beter? Kortom, schrijven is zo een compleet verhaal.”

Een leerling die bezig is met zijn schrijf-ontwikkeling is eigenlijk bezig met zijn eigen vorming, zeggen de uitgevers. Of anders gezegd, willen we het vak Nederlands laten bijdragen aan de vorming van onze leerlingen, dan kunnen we niet om schrijven heen.

Vrij voelen

Feit blijft dat veel leerlingen schrijven lastig vinden. Niet zelden blokkeren ze. Erika: “Ze hebben het gevoel: nu komt het erop aan, er moet iets groots komen, ik moet ergens iets van vinden, en het is

voor een 8,9. Van die angstige gedachten moet je de leerling bevrijden. Dat doe je door klein te beginnen, zoals bij die eigen ervaring. Dan zie je dat leerlingen zich langzaam weer vrij gaan voelen en dan komt ook het plezier in schrijven weer terug. Daar zijn allerlei oefeningen voor. Schrijver Buddy Tegenbosch geeft daarover ook leuke workshops. Wat lastig blijft, is leerlingen motiveren om te schrijven én te herschrijven. Feedback ontvangen en dan nog wat aanpassen willen ze nog wel, maar echt herschrijven... Ik geloof niet dat het luiheid is, zoals sommigen zeggen. Leerlingen zijn gewoon heel efficiënt met hun inzet, er moet tenslotte zoveel.”

Trots

Vinden leerlingen schrijven belangrijk? Joanne: “In alle eerlijkheid, leerlingen vinden het vak Nederlands helemaal niet zo

relevant. Maar als ze iets moeten noemen dan is het: schrijven. Ze voelen dat ze daar iets te leren hebben. Ze begrijpen dat het heel belangrijk is voor hun toekomst, hun werk of hun vervolgopleiding. Ze willen ook serieus genomen worden en professioneel overkomen, als mensen die wat kunnen. Dat is wat ze aangeven. Schrijven is een van de dingen die dat tastbaar kan maken. Lezen kun je niet goed bewijzen, maar een goed schrijfproduct kan dat wel. Dat is iets om trots op te zijn.” ■

Kijk ook op:

<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/referentiekader-taal/>
<https://www.buddytegenbosch.nl/>
<https://blink.nl/>